

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/22643-3
Saksbehandler Steinar Knutsen

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	10.03.2026

Høringssvar til NOU 2026:1 En bærekraftig kommunesektor

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å sende inn høringssvar fra KS til NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor (NOU 1), innenfor de rammer beskrevet i saken.

Vedlegg

NOU En bærekraftig kommunesektor
KS Høringssvar til kommunekommisjonens NOU 1

Saksopplysninger

Høringssvaret baserer seg i stor grad på de vurderinger som KS har lagt til grunn i sitt høringssvar i denne saken.

Generelt

Agder fylkeskommune støtter følgende vurderinger i KS' høringsinnspill:

KS viser til Kommunekommisjonens begrunnelse for hvorfor lokalt selvstyre både er viktig for å gi innbyggerne lokaldemokratisk innflytelse og er den mest ressurseffektive måten å sikre en bærekraftig velferd over hele landet. Dette premisset må være sentralt også i arbeidet med den oppfølgende utredningen (NOU 2).

KS deler kommisjonens vurdering av at det er behov for et institusjonelt rammeverk som bidrar til at statens styring framover i større grad er samordnet og utøves i tråd med rammestyringsprinsippet og prinsippene nedfelt i kommuneloven, både i regjering og Storting.

KS understreker betydningen av at summen av styringstiltak ses i sammenheng med de fastsatte økonomiske rammene og den demografiske utviklingen framover, både når det gjelder etterspørsel etter tjenester fra ulike befolkningsgrupper og tilgangen på arbeidskraft.

KS legger til grunn at regjeringen vil fremme konkrete forslag om oppfølging av Kommunekommisjonens første delrapport i kommuneproposisjonen 2027 og i statsbudsjettet for 2027.

Til konkrete enkeltforslag i NOU 1

Lærernorm:

Fylkeskommunedirektøren støtter forslaget om å flytte lærernormen fra hovedtrinn per skole til kommunenivå. Dette gir kommunene, i samarbeid med skoleledelsen, nødvendig fleksibilitet til å målrette lærerressurser på tvers av skoler og trinn, særlig ved knapphet på kvalifisert personell og mer sammensatte elevbehov. En kommunal norm kan i praksis gi mer likeverdig opplæring ved å tilpasse innsatsen etter elevsammensetning, læringsutfordringer og lokale forhold, og styrker profesjonsstøtten gjennom mulighet for å kombinere lærere med andre relevante faggrupper der behovet er størst.

Formelle kompetansekrav i helse- og omsorgstjenestene:

Fylkeskommunedirektøren støtter å oppheve de formelle kompetansekravene i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2. Kommunene må ha handlingsrom til å organisere og bemanne tjenestene etter lokale forhold, tilgjengelig kompetanse og framtidige behov. Kvalitetskrav følger allerede av gjeldende rett og faglige normer. Oppheving innebærer derfor ikke en reell svekkelse av krav til forsvarlighet, men et nødvendig skritt bort fra detaljstyring på et felt som krever tverrfaglig samarbeid. Dette vil styrke fleksibilitet, rekruttering og effektiv ressursbruk til det beste for innbyggerne.

Øremerkede tilskudd:

Kommisjonens forslag til innlemming av øremerkede tilskudd støttes.

Øremerkede tilskudd bør bare brukes når det er ønske om å bygge opp en tjeneste som har lav dekningsgrad på landsbasis, for tjenester som er aktuelle bare i avgrensede geografiske områder eller for enkelte kommuner eller fylkeskommuner eller noen innbyggere. Øremerkede tilskudd kan også brukes til å finansiere tidsavgrensede forsøk og prosjekter.

Fylkeskommunedirektøren legger til grunn at den samlede økonomiske rammen ikke endres. Vi støtter også å heve beløpsgrensen for krav på rapportering på øremerkede tilskudd fra 100 000 til 500 000.

Avvikling av grunnskoletillegget:

Fylkeskommunedirektøren støtter å avvikle grunnskoletilskuddet og fordele midlene gjennom de ordinære kostnadsnøkklene i inntektssystemet. Dette er i tråd med KS' hørings svar og hovedmålsettingen om et likeverdig tjenestetilbud. Utgiftsutjevningen kompenserer allerede kommunene for ufrivillige kostnads- og etterspørselsulemper, f.eks. i grunnskolen. Et tilskudd per grunnskole harmonerer ikke med ordningen med utgiftsutjevning, og kan derfor vanskeliggjøre lokale valg om skolestruktur.

Forslag til NOU 2 - Institusjonelt rammeverk for statlig styring – Tiltak på systemnivå

Agder fylkeskommune anbefaler at Kommunekommissjonen prioriterer å utrede, konkretisere og foreslå et justert rammeverk for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner basert på følgende hovedelementer:

- Vurdere og foreslå hvordan staten kan tydeliggjøre rommet for lokalt politisk og faglig skjønn
- Foreta en gjennomgang av utrednings- og beslutningsprosesser knyttet til lovarbeid med sikte på både tydeligere vurderinger av hvorvidt en regulering er egnet og nødvendig, og en høyere terskel for å gripe inn i den lokale handlefriheten
- Vurdere og foreslå systemer for samordning og koordinering av lovverk, og etterfølgende evaluering av nytt lovverk
- Utrede hvordan en sterkere vektlegging av konsekvenser for hele kommunens eller fylkeskommunens tjenestetilbud i statlige klageordninger kan utformes samt utrede og foreslå alternativer til statlig klagebehandling
- Vurdere om man skal innføre en høyere terskel for overprøving av kommunens frie skjønn i de enkelte særlover
- Vurdere om det bør etableres andre tvisteløsningsordninger i tillegg til dagens ordinære domstolsbehandling, for å behandle tvister mellom stat og kommune, hvor stat og kommuner er uenige om den skjønnsmessige lovforståelsen
- Vurdere tiltak som kan gi reell samordning av styringssignaler og prioriterte oppdrag i tildelingsbrev til underliggende etater, herunder dempe omfang og detaljeringsgrad av statlig tilsyn
- Redusere kommuners og fylkeskommuners informasjonsplikt overfor statsforvaltningen
- Utrede tiltak som kan styrke etterlevelsen av det institusjonelle rammeverket for hvordan staten skal styre kommunesektoren
- Utrede hvordan et tverrdepartementalt kontinuerlig arbeid med forenkling av eksisterende regler kan gjennomføres som del av arbeidet med kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, og inngå i de faste møtene med KS

NOU 2: Andre forhold

Agder fylkeskommune anbefaler at kommunekommissjonen prioriterer å utrede, konkretisere og foreslå endringer innenfor følgende konkrete områder:

- Agder fylkeskommune anbefaler at kommisjonen følger opp signalet om å se på hvordan statsforvalterne utøver sin rolle, herunder hvordan oppdragene tolkes og utøves, og på hvorvidt det er variasjon i dette mellom embetene.
- Kommisjonen bør arbeide videre med både økonomiske og juridiske virkemidler som støtter opp om de selvstendige valg kommunene gjør for å bli større eller samarbeide mer omfattende og langsiktig i faste konstellasjoner, også om velferdsoppgaver.

- Kommisjonen bør vurdere hvordan digitaliseringsarbeidet kan innrettes slik at statens sektorisering ikke vanskeliggjør mulighetene til å levere helhetlige og sammenhengende tjenester, påfører kommunesektoren urimelige kostnader og kompleksitet og krav om å ta i bruk løsninger som ikke er tilpasset sektorens behov.
- Kommisjonen bør foreslå endringer både i forsøksloven og i annen forsøkslovgivning slik at kommuner og fylkeskommuner kan prøve ut mer dyptgripende forsøk.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektørens vurdering er at det er viktig at fylkeskommunen gir en høringsuttalelse til et viktig utredningsarbeid som vil få konsekvenser for landets kommuner og fylkeskommuner. KS har gjort et omfattende arbeid med godt begrunnede innspill. Gjennom vår uttalelse kan vi være med på å gi ekstra tyngde bak de forslag som vi stiller oss bak. KS sine vurderinger vil veie tungt i kommisjonens vurdering av høringsinnspill, samtidig som kommisjonen har begrensede ressurser og det derfor er lite sannsynlig at mange ubegrunnede enkeltforslag vil bli fulgt opp.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å sende inn høringssvar fra KS til NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor (NOU 1), slik det fremkommer over.

Kristiansand, 23.02.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Knut Lindland
fylkesdirektør